

«Da Lommedalen mistet en av sine»

Metoderapport til SKUP 2016

Journalister: Erik Tangen og Marianne Vinje

Redaksjonssjef: Lars-Erik Nygaard

Redaksjon:

Budstikka Media
Billingstadsletta 17, 1376 Billingstad,
tlf 66 77 00 00

Kontaktpersoner:

Erik Tangen	971 05 670	erik.tangen@budstikka.no
Marianne Vinje	988 58 880	marianne.vinje@budstikka.no
Lars-Erik Nygaard	932 56 131	lars-erik.nygaard@budstikka.no

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Innledning	side 2
2. Hva er nytt i saken	side 4
3. Publisert materiale	side 5
4. Slik kom arbeidet i gang	side 6
5. Organisering av arbeidet	side 8
6. Metode og kildebruk	side 9
7. Etske vurderinger	side 16
8. Presentasjon	side 18
9. Konsekvenser av saken	side 18
10. Kildeliste	side 19

1. INNLEDNING

31. desember 2015 døde Angelica Heggelund (13) på ei hytte i Valdres. Der hadde hun tilbragt de siste tre månedene sammen med sin mor, Camilla Heggelund. Da hun døde veide 13-åringen 21 kilo. Omstendighetene rundt dødsfallet gjorde at hjelpemannskaper på stedet slo alarm. Kort tid etter ble Heggelund siktet for grov omsorgssvikt.

Da Heggelund ble fremstilt for Gjøvik tingrett et par dager etter dødsfallet, forklarte hun at hun hadde kjempet en forgjeves kamp for datteren. Ifølge Heggelund skulle datteren ha blitt mobbet i årevis, noe som resulterte i spiseforstyrrelser. Til slutt så hun ikke noen annen utvei enn å flytte til Beitostølen, fortalte hun. Hun sa også at datterens helsetilstand var god frem til dødstidspunktet. Tingretten trodde ikke på henne: *«Det må ha vært åpenbart at avdøde trengte hjelp»*, lød det i kjennelsen.

I dagene og ukene etter dødsfallet etablerte det seg en sannhet i media om at mobbing var årsaken til Angelicas spiseforstyrrelser og senere tragiske død. Mors stemme var sterk og klar i sin fremstilling. 4. januar publiserte TV 2 en sak om at mobbing i bærumsskolen hadde gitt avdøde spiseforstyrrelser og at dette var tragediens bakgrunn. Det neste døgnet ble mobbebudskapet gjentatt i NRK Dagsrevyen og nær samtlige riksmidier på nett. 6. januar ble familien Heggelunds mobbeanklager referert i et åpent brev til Aftenposten og Budstikka.

Mors påstander om mobbing som tragediens forklaring ble gjentatt da Fylkesmannens tilsynsrapport med skolene ble offentliggjort i april 2016. Selv om rapporten konkluderte med at mobbing «ikke var sannsynliggjort», vinklet blant andre TV2 igjen på mors historie. Da Heggelund ble tiltalt for grov mishandling med døden til følge i september, sto hun frem med navn, bilde og sin historie for åpent kamera i NRK og TV2.

Like fullt fantes det stemmer i lokalsamfunnet som fortalte at det kunne ligge andre, vesentlige forklaringer bak dødsfallet enn «sannheten» i media.

Angelica Heggelund hadde vært elev på tre av kommunens skoler, som etter dødsfallet fikk søkelyset rettet mot seg. Men det var de aller nærmeste naboene, det døde barnets nære venninner fra tiden på Gullhaug barneskole, da de var barn i 6-9-årsalderen, som mor pekte på. Mor brukte fra første stund ord som måtte forstås som opplevd svik, som i SMS den kvelden barnet dør: Noen skal få svi.

Budstikkas utgangspunkt i denne saken var at Angelica døde av en forferdelig sykdom. Vi holdt muligheten åpen for at det ikke var noens «skyld», jamfør redaktørs signerte kommentar 5.januar: "Nå må vi være forstandige. Sammen". Men vi ønsket å ettergå

hvordan en 13-åring kunne dø av sin sykdom uten at samfunnet klarte å redde henne, og også ettergå påstandene om mobbing, i form av dokumentasjons-jakt.

Da Budstikka publiserte [«Da Lommedalen mistet en av sine»](#) i november, var det etter å ha jobbet aktivt og langsiktig med å bygge tillit hos avgjørende kilder siden januar 2016. Disse kildene var tett på Camilla og Angelica Heggelund gjennom fire år på barneskolen, i skolegården, i klasserommet, på fritiden og i organiserte aktiviteter. De visste at det var dem moren pekte på da hun snakket om «mobberne fra barneskolen».

Men var det slik at det også fantes en annen historie/virkelighet i Lommedalen enn den en siktet og senere tiltalt mor forfektet? Var det slik at dette handlet om voksen adferd, ikke barns?

I reportasjen ønsket Budstikka å identifisere tragediens egentlige lærdommer. Var rettssikkerheten til norske barn trampet på i denne saken; både avdødes og andre berørte barns? Og hva skjer når media jager en ny mobbesak, uten å sjekke dokumentasjon eller ta forbehold?

2. HVA ER NYTT I SAKEN?

“Da Lommedalen mistet en av sine” fikk frem nye og utfyllende fakta om tragediens lærdommer for samfunnet på et aktuelt tidspunkt; rett før en boklansering der mor igjen ville fremføre sin versjon av tragediens årsak, virkning - og hennes alvorlige påstander uten dokumentasjon igjen ville fått styre vinklingen av riksmediers omtale av kjent forfatters pressekonferanse. For tredje gang på 11 måneder. Andre mennesker var nå utmattet, dels syke og redde. Det er et uvanlig stykke undersøkende journalistikk i den forstand at saken, med unntak av det tragiske utfallet, i all hovedsak handler om norsk hverdagsliv. Dette er ikke en sak, eller en metoderapport, basert på kvantitative undersøkelser. Det var ikke et regnskap å ettergå som sådan. Derimot handlet det i stor grad om opplevelser, følelser, uformell kontakt og relasjoner. Det fantes overraskende mye dokumentasjon i saken; blant annet mors egne ivrige nedtegninger av stort og smått til lærere, om hva andre barn hadde sagt og gjort hver dag på skolevei og andre steder.

Saken handler også om hvordan deler av pressen uten forbehold gjenga anklager om mobbing, rettet mot småjenter, fra en person som på daværende tidspunkt var siktet i en alvorlig straffesak. Og hvordan fraværet av journalistisk ryggmargsrefleks førte til at «mobberne» - ansiktsløse jenter som bare var mellom 6 og 9 år da de kjente avdøde

- ble gjort til syndebukker for dødsfallet til en tidligere venninne i tunge norske riksmedier og tilhørende kommentarfelt i sosiale medier.

Reportasjen avslører ikke, men *synliggjør* et tabu i samfunnet: At noen foresatte ikke handler til sitt barns beste, selv om de ut fra egne forutsetninger kan mene de gjør det. Og at noen utsatte barn behøver at andre voksne eller institusjoner i samfunnet setter tydelige grenser for barnets foresatte.

I reportasjen fikk foreldrene til barna som ble utpekt som mobbere, og fagfolk i helsevesen, skole, nav og barnevern, en anledning til å fortelle sin versjon av historien.

For samfunnet må det være et mål at det neste barn som havner i Angelica Heggelunds vanskelige situasjon må hjelpes bedre. Dette er kun mulig dersom opinionen lærer av dokumenterbare fakta. Og ikke av påstander lagt som et røykteppe over tragediens egentlige lærdommer.

3. PUBLISERT MATERIALE *

Dato	Tittel	Ingress	Journalister
19.11.2016	Da Lommedalen mistet en av sine	Angelica Heggelund døde nyttårsaften, 13 år gammel, i en tømmerhytte på Beitostølen i Valdres. Hva utløste tragedien? Mobbing, sa mor. Mobbing, refererte mediene. Dette er den andre historien.	Marianne Vinje, Erik Tangen og Lars-Erik Nygaard
19.11.2016	Virkeligheten har flere sider	Virkeligheten fremstår ulik etter hvilket ståsted du har når tragedien rammer. Det påligger oss alle - ikke minst i mediene - å forstå og handle ut fra det.	Kjersti Sortland (sjefredaktør)
21.11.2016	– Vi må våge å si ifra	Den viktigste lærdommen etter dødsfallet i Valdres er at en sak har mange sider, mener ordfører Lisbeth Hammer Krog (H).	Erik Tangen
24.11.2016	– Vil dempe konfliktnivået	Forfatter Jon Gangdal avviser at boken om avdøde Angelica Heggelund (13) er et partsinnlegg for hennes tiltalte mor.	Marianne Vinje og Erik Tangen

*) I forkant av reportasjen “Da Lommedalen mistet en av sine” har Budstikka publisert en rekke nyhetsartikler om dødsfallet i Valdres. Flere av disse har i seg nyhetspoenger brukt i denne reportasjen. Sjefredaktør Kjersti Sortland skrev allerede 5. januar kommentaren [“Nå må vi være forstandige. Sammen”](#), om hvordan nasjonale medier – helt uten noen forbehold – slo fast at den avdøde jenta ble mobbet i tre år på Gullhaug skole da hun var 6-9 år.

22. april 2016, da rapporten fra Fylkesmannens tilsyn med skolene forelå publiserte Budstikka kommentaren [“En presseetisk hjerneblødning”](#) - om de samme nasjonale mediers ukritiske gjengivelser av mors historie.

4. SLIK KOM ARBEIDET I GANG

Nyttårsaften kom nyheten om at en 13 år gammel jente var funnet død på en hytte i Valdres. På ettermiddagen søndag 3. januar fikk redaksjonssjef og journalister på jobb i Budstikka tips om at jenta var fra Bærum. På samme tidspunkt skrev også VG dette.

De første telefonene ble tatt for å finne ut det grunnleggende: Hvor var hun fra? Hadde vi et navn? I løpet av kvelden var vi, som andre medier, gjort kjent med identiteten til Angelica Heggelund - og journalist og fotograf hadde vært tilstede på minnestunden i Lommedalen kirke og ved Mølladammen skole. Så begynte vi å kontakte kilder i lokalmiljøet. Allerede søndag kveld fikk vi informasjon om alvorlige spiseforstyrrelser og ryktene om mobbing. En kilde fortalte at mor skulle ha tatt jenta med til hytta i Valdres “for å få henne bort fra miljøet som gjorde henne så syk...”. Samme kveld ble det kjent at politiet allerede hadde siktet mor for “grov omsorgssvikt med døden til følge”. Søndag 3.januar omtalte Budstikka selve dødsfallet, minnestunden og den alvorlige siktelsen. Dette ble gjengitt i avisen 4.januar. Mobbepåstandene ble ikke referert.

Dagen etter, den 5. januar, hadde Budstikka et oppslag om at mor allerede nyttårsaften sendte sms om dødsfallet til bekjente. I saken opplyste også kilder til Budstikka at de opplevde den siktede moren som “overbeskyttende”. I en undersak ble VG sitert i en sak der Fylkesmannen bekreftet en klagesak på psykososialt miljø ved Mølladammen skole. Klagen var datert samme dag som jenta startet ved skolen.

Det langsiktige arbeidet i Budstikka startet da flere i redaksjonen reagerte på Dagsrevyens og TV2s nyhetsinnslag 5. januar. Helt uten forbehold slo landets viktigste nyhetskilder fast at små barn mellom 6 og 9 år sin angivelige mobbing skulle være forklaring på et barns psykiske sykdom og senere død. Det fremsto brutalt. Formidlet uten kritiske spørsmål og nødvendig forbehold. Da begynte Budstikka målrettet med å jobbe langsiktig mot flest mulig kilder som kunne belyse sakens mulige lærdommer.

Som lokaljournalist lever man gjerne tett på miljøer og lokale nettverk. Nyhetsredaksjonen ved journalist Marianne Vinje hadde løpende kontakt med en rekke kilder i lokalmiljøet fra den første uken i januar frem til vi begynte arbeidet med reportasjen «Da Lommedalen mistet en av sine». Kildene i Lommedalen gjorde at vi på

et tidlig tidspunkt fikk navnene på småjentene Camilla Heggelund mente hadde mobbet datteren hennes da hun var elev på Gullhaug skole.

Budstikka ble også tidlig kjent med at disse jentene og deres foreldre ikke kjente seg igjen i mors virkelighetsbeskrivelser. De nå 13 år gamle jentene var frem til Angelicas dødsfall ukjent med mobbeanklagene Heggelund hadde fremført mot dem fra mor i 2012 fortalte sin historie til TV2. Selv om intervjuet var anonymt ble Heggelund umiddelbart gjenkjent i lokalmiljøet. At mor påsto at barn på Gullhaug (og spesielt én) hadde mobbet hennes datter, ble kjent allerede da.

Lokalavisen gjorde tidlig et intervju med Helen Førland, som var rektor ved Gullhaug skole da den påståtte mobbingen skulle ha funnet sted. Hun uttalte at hun ikke hadde fått én eneste henvendelse fra mor angående mobbing.

På dette tidspunktet holdt Budstikka selvsagt alle muligheter åpne for at mobbing likevel kunne være en del av tragediens bakgrunn. Men påstandene bar preg av det som kjennetegner rykter: Vage, og endret over tid. Var det slik at mors påstander om mobbing kom i ettertid, da barnet ble sykt og mor tilsynelatende behøvde en forklaring?

Spørsmålene knyttet til mors mobbehistorie ble ytterligere forsterket da Fylkesmannen i Oslo og Akershus, etter et omfattende tilsyn, la frem en rapport som konkluderte med at det ikke var sannsynliggjort at Angelica var blitt utsatt for langvarig mobbing på Gullhaug skole. «Ikke sannsynliggjort» er et sterkt uttrykk i offentlig granskningsrapport. De konkluderte også med at skolene hadde strukket seg “ekstremt langt” for å ivareta Angelicas rett til et godt psykososialt miljø, som det heter i loven.

Den 21. september 2016 ble Camilla Heggelund tiltalt for mishandling med døden til følge. Parallelt med dette visste redaksjonen at forfatter Jon Gangdal iløpet av høsten ville utgi boken som skulle fortelle Angelicas historie, samt ta et “endelig oppgjør med moderne mobbing” - basert på mors beskrivelser.

For tredje gang på under elleve måneder sto lokale barn i grunnskolen trolig foran en ny runde med massiv tildeling av skyld i offentligheten. Forfatter hadde én hovedkilde: Avdødes mor, som nå var tiltalt etter datterens dødsfall. Budstikka hadde i elleve måneder jobbet med helt annen metodikk, med målsetning om bredest mulig kildetilfang i tillegg til mor. Da steg et helt annet mønster frem: Av påfallende voksenadferd, over lang tid. Et mønster der en voksen ikke ønsket realitetsorientering, hverken fra naboer, behandlere eller andre fagpersoner i ulike etater. Og en erkjennelse av at ettertidens mobbepåstander sto i direkte motstrid til stor mengde dokumentasjon av datidens nedtegnelser (også fra mor selv) og barnas godt dokumenterte hverdag.

5. ORGANISERING AV ARBEIDET

Tre journalister jobbet med reportasjen fra start til slutt: Marianne Vinje, Erik Tangen og Lars-Erik Nygaard. Sistnevnte jobbet deltid med reportasjen gjennom hele prosjektperioden. Nygaard fungerte som reportasjeleder og kom med innspill angående fortellerteknikk, språk og faktasjekk. Perioden fra oktober til november satt Vinje og Tangen i et eget møterom i Budstikkas lokaler.

For å kunne tidfeste viktige hendelser tegnet vi en tidslinje på whiteboard og hang opp bilder på veggen. Den samme tidslinjen ble utarbeidet i Excel. Dette var gode hjelpemidler da vi skulle skrive ut saken. Det gjorde også at vi lett kunne identifisere hendelser som sammenfalt i tid og som kunne ha en sammenheng. Et konkret eksempel er at Camilla Heggelund meldte flytting til nye adresser en rekke ganger i løpet av en forholdsvis kort periode. Dette førte til at barneverntjenestene i de respektive kommunene sendte brev frem og tilbake til hverandre.

Vinje og Tangen gjorde alle intervjuer med sentrale kilder i fellesskap, tok lydopptak og transkriberte alle intervjuene i sin helhet lenge før manus tok form. Dette var et møysommelig arbeid, da intervjuene med foreldrene alene hadde en varighet på mer enn seks timer. I alt var det åtte involverte i prosjektet. I tillegg til Vinje, Tangen og Nygaard var sjefredaktør Kjersti Sortland tett involvert i saken helt fra starten. Grafiker Toril S. Tørmoen ble også koblet på relativt tidlig for å jobbe med visualisering av reportasjen.

Uken før publisering ble også journalist Nils Harnes, journalist Sidsel Hvaal og redaksjonssjef Dag Otter Johansen, involvert. Førstnevnte laget en digital versjon av tidslinjen. Hvaal språkvasket manus og kom med en rekke gode innspill om teksten. Johansen fikk ansvaret for presentasjonen i avisen. På grunn av sakens karakter falt valget på en dempet presentasjon, med ett til to bærende bilder på hver side. Dette kommer vi tilbake til under punktet om etiske vurderinger. Før vi satte punktum gikk reportasjeleder Nygaard og journalistene Vinje og Tangen gjennom teksten setning for setning for å faktasjekke manus.

6. METODE- OG KILDEBRUK

Vi har søkt muntlige og skriftlige kilder på alle sider av sakskomplekset, fra fylkesmannen, kommunen og skoleverket, til Angelicas mor, hennes venninner og

nabolag i Lommedalen. Etter hvert satt vi med mange bruddstykker av historien, rapporter og fakta som i stor grad pekte i en annen retning enn den Camilla Heggelund søkte å lede oppmerksomheten til.

Historien fremsto tidlig som langt mindre klar enn det som var fremstilt av Heggelund og hennes støttespillere. Ingen trakk Angelicas alvorlige sykdom i tvil. Men kunne det være andre årsaker og forklaringer bak tragedien som lå gjemt i bruddstykkene fra samtiden og ettertiden vi satt på?

Å sy sammen disse bitene for å få et mer helhetlig bilde av opptakten til tragedien på Beitostølen var en klar ambisjon.

De første ukene i januar opparbeidet Budstikka seg en oversikt over nabolag på Gullhaug og Lesterud i Lommedalen, godt hjulpet av kilder i nærområdet, som enten kjente til eller visste hvem som var berørte parter. Flere ønsket å bidra til å nyansere bildet mor allerede hadde skapt i media. Etter hvert, som "sannheten" etablerte seg i lokalsamfunnet, ga flere uttrykk for at de opplevde hele saken som "svært vanskelig".

Budstikka var tidlig i kontakt med kommunikasjonsenheten i Bærum kommune, som var tett på familiene, skolene, lærere, rektorer og øvrige etater berørt av tragedien. Overfor etatsledere i kommunen var lokalavisen åpen om det vi visste, basert på kildebruk og research i Lommedalen.

I perioden januar til september hadde journalist Vinje, men også sjefredaktør Sortland, flere off-record samtaler med blant andre kommunikasjonssjef Lisa Bang i Bærum kommune. Hensikten var at Budstikka ønsket å vise Bang og øvrige etatsledere en åpenhet om det avisen fant av informasjon og vårt ståsted i saken. Under følger et eksempel på slike samtaler:

Kommunens kommunikasjonssjef og Budstikkas redaktør Kjersti Sortland hadde tilfeldigvis sammenfallende personlige rutiner fredags ettermiddag; De støtte på hverandre tilfeldig i fiskedisken på Meny tre-fire ganger første halvår i 2016. Der benyttet Sortland muligheten til å fortelle åpent om at Budstikka kjente nyansene i tragedien, og at avisen var på jakt etter flere fortellerstemmer og mer informasjon. Det er en undervurdert, journalistisk metode å være åpen og tydelig til kilder på at en avis både kan resonnerer, og dessuten åpent fortelle om sine utfordringer i arbeidet med å lete frem sakens egentlige lærdommer. Redaktør ba aldri konkret om noe i disse tilfeldige møtene, men fikk fortalt om «status» og utfordringer. Dette bidro trolig til at kommunikasjonssjef kunne la denne kunnskapen flyte videre til relevante, berørte (og

dels angrepne) kilder, og la Budstikkas holdning og metodikk modnes hos ulike fagkilder.

Budstikkas redaksjon tror dette var vesentlig for at sentrale førstehåndskilder etter lang tid bestemte seg for å fortelle sin versjon, til Budstikka. Det er imidlertid på ingen måte slik at kommunikasjonsenheten i kommunen har gitt Budstikkas artikkel noe «godkjent»-stempel – saken er helt og fullt utarbeidet og publisert på Budstikkas initiativ og ansvar, alene. Men «fiskedisk-metoden» - åpenhet, gjerne ansikt til ansikt - virker.

Dødsfallet i Valdres engasjerte. I løpet av én kveldsvakt kunne redaksjonen motta opptil ti henvendelser som omhandlet saken og/eller mobbing i skolen. Journalist Vinje hadde jevnlig kontakt med rektor på Gullhaug skole, Ane Hauge. Selv om Hauge var bundet av taushetsplikten kunne Vinje dele sine opplysninger og funn med rektoren som på sikt bidro til å etablere et samarbeid basert på tillit.

Nettopp rektorene ved skolene der Angelica hadde vært elev var åpenbare nøkkelskilder. Det var her den påståtte mobbingen skulle ha skjedd. Angelicas mor hadde også en ikke ubetydelig grad av kontakt med skolens ansatte.

Etter langvarig kildekontakt med kommunen fikk vi samlet rektorene fra samtlige skoler til et felles møte/intervju. Ved å synliggjøre kunnskapen vi hadde om forholdene rundt Angelicas skolegang på forhånd, opplevde vi at rektorene åpnet seg i overraskende stor grad. I tillegg til sitatene som er gjengitt i saken, bidro de til at vi kunne bekrefte/avkrefte opplysninger vi hadde fått fra øvrige kilder.

Rektorer og lærere er en yrkesgruppe som generelt sett kan fremstå i overkant forsiktige og bundet av taushetsplikten. Ved å vise til resultatet av lang tids research opplevde vi at de følte seg trygge på å snakke åpent om en sår og vanskelig sak.

Vi fikk delvis innsyn i mors korrespondanse med Fylkesmannen i Oslo og Akershus ved å vise til forvaltningsloven § 13 a nr. 3, som sier at taushetsplikt ikke er til hinder for innsyn når opplysningene er alminnelig kjent eller tilgjengelig andre steder. Fylkesmannen la journalistens argumenter til grunn: Mor hadde stått frem i media med fullt navn på seg selv og datteren. Hun hadde også uttalt seg om datterens spiseforstyrrelser, hvordan hun opplevde skolemiljøet, samt kontakten med barnevernet. Ved å vise til denne bestemmelsen fikk vi også delvis innsyn i øvrig dokumentasjon vi hadde begjært om innsyn før mor sto frem med fullt navn i media.

Vi gikk deretter grundig inn i det vi hadde fått innsyn i av offentlige rapporter om saken og kontaktet ekspertise på blant annet spiseforstyrrelser for å finne annen dokumentasjon.

Den andre historien om Angelica Heggelund - at denne saken basert på dokumenterbare fakta ikke handlet om mobbing, men heller om påfallende adferd fra en voksen - måtte i stor grad underbygges av skildringer av levd hverdagsliv, fortalt av kilder som var tett på familien. Det var helt klart en krevende oppgave.

Bare én gruppe kunne utfylle dette bildet: Familiene rundt Angelica Heggelunds venninner - de som i ettertid var utpekt som mobbere.

Fra 11. januar og frem til oktober gjorde reporter Vinje en rekke direkte og indirekte fremstøt for å få de nærmeste foreldrene i tale, høre deres historie og i beste fall få dem til å medvirke til reportasjen. Alle forsøk på direkte kontakt via telefon var mislykket. I januar ringte Vinje de foreldrene som hadde vært tette på Heggelund i perioden 2008-2012. Samtlige foreldre var mildt sagt høflig avvisende.

Å be foreldre hvis barn er åpent anklaget for mobbing, om å fortelle hvordan de opplever det, er en vanskelig oppgave. Da telefonkontakt ikke førte frem ønsket vi likevel å synliggjøre i en tidlig fase at lokalavisen hadde en alternativ tilnærming til dødsfallet i Valdres enn det som til da var fremkommet i øvrige medier.

Første epost til relevante foreldre i Lommedalen ble sendt 12. januar. Henvendelsen ble ikke besvart. I de påfølgende månedene tok journalist Vinje jevnlig kontakt via e-post. Familiene var standhaftige i sitt standpunkt om å ikke kommentere saken offentlig. Under følger ett eksempel:

*Denne saken er sår og vanskelig for mange.....inntil etterforskning og alle fakta forhåpentligvis er kommet frem så vil jeg ikke videresende mail eller foreta meg noe som helst. Det er råd vi som foreldre har fått og som jeg følger.
Dette er en stor belastning ikke bare for oss, men hele vårt lokalmiljø (epost fra foreldre mars 2016)*

Et tilbakevendende spørsmål ble hvordan vi skulle få medvirkning fra familier som ikke ønsket å bli eksponert i media. Svaret ble systematisk bruk av åpenhet. Fra januar til september var Vinje tydelig overfor familiene på hva redaksjonen visste og hva slags informasjon den etterhvert satt på; fra offentlige dokumenter til fortellinger fra samtiden

som de selv var en del av. Håpet var at det skulle vise hvilken tilnærming vi hadde, og utløse et ønske om å utfylle bildet.

I slutten av oktober avgjorde redaksjonen at det forut for boklansering med ny spredning av mors mobbepåstander ville være riktig å publisere en sak der også annen dokumentasjon fra samtiden kom frem. Men Budstikka søkte fortsatt både de mest relevante fortellerstemmer, og størst mulig grad av åpen medvirkning.

Etter å ha holdt kontakten med foreldrene i lang tid, opplevde reporter Vinje en trøtthet i kontakten mellom seg selv og familiene. Reporter Erik Tangen ble satt til å gjøre et nytt fremstøt via telefon til familienes talsperson. I første samtale tilkjennega Tangen hensikten med telefonsamtalen; at Budstikka nå ville skrive en reportasje og viste til den informasjonen familiene allerede visste at Budstikka satt på. Det virket.

Det kom frem at foreldrene på dette tidspunktet var svært bekymret for innholdet i Gangdals bok og at de hadde notert seg at Budstikka over tid hadde dekket saken annerledes i forhold til øvrig norsk presse.

Etter samtalen med journalist Tangen takket flere foreldrepar ja til å møte oss til et uforpliktende møte i begynnelsen av oktober. Vi møttes i Budstikkas redaksjonslokaler og diskuterte premissene for eventuelle intervjuer. Foreldrene var først og fremst opptatt av at en reportasje de medvirket til ikke skulle være en ytterligere belastning for barna.

Tilliten til Budstikka vokste gradvis ved at journalistene beskrev bildet som den samlede dokumentasjon tegnet. Det krevde likevel flere arbeidsmøter - der sjefredaktør deltok på det første og det siste - for å oppnå tilstrekkelig tillit til medvirkning.

Vår vurdering var at dette var mennesker som mest av alt trengte trygghet for at de ikke ville bli påført ytterligere belastninger. De hegnet om sine barn og seg selv, og var åpenbart preget av det de hadde vært gjennom som målskive for mobbeanklagene. Flere personer var blitt sykemeldt av den belastning som var påkastet deres barn av norsk presses manglende evne til å ta språklige forbehold etter en tiltalt mors påstander mot små barn.

Vi opplevde det som viktig og riktig å tilby den trygghet og opplevelse av medvirkning og åpent innsyn i Budstikkas metodiske arbeid mot ferdig reportasje, både av hensyn til dem og for å ikke misbruke deres tillit ved å gå for raskt frem.

Vi møtte foreldreparene hver for seg, i Budstikkas lokaler og hjemme hos en av familiene. Møtene tok flere timer. Ett av parene møtte vi to ganger for å få fullført deres historie.

Det viste seg at foreldrene satt på til dels store mengder dokumentasjon på normalitet i barneårene til Angelica, blant annet i form av 60 sider med utskrifter fra SMSer Camilla Heggelund hadde sendt en av mødrene til jentene. Denne korrespondansen var oppsiktsvekkende fri for tegn til konflikt mellom Angelica og venninnene. Det eneste uvanlige med SMS-ene, var hvordan den siktede moren kunne uttale seg og opptre overfor småbarns alminnelige barnlige oppførsel som uttalelsen: «Du kom for sent!» Men det var et faktum at familiene hadde levd med økende grad av bekymring for Angelicas omsorgssituasjon, og hadde gjort konkrete forsøk på å realitetsorientere og korrigere mor. Ën av familiene hadde ringt barnevernet om sin bekymring.

Et sentralt funn i Budstikkas undersøkende arbeid er at mors påstander har kjennetegn som preger rykter. De starter på én måte, og utvikler seg til noe annet over tid. De fremføres i ettertid stadig til et nytt "publikum": nye naboer, lærere, behandlere, TV-folk, en forfatter.

Et eksempel er det vi har kalt badedrakt-episoden. Det er det eneste konkrete eksempelet på mobbing som er formidlet av mor i norske medier. Påstanden er at en elev skal ha sagt til Angelica at badedrakten hennes satt stramt. Ifølge mor skal dette ha vært utløsende for datterens spiseforstyrrelse. Innsyn i dokumenter viser at da hun tok opp episoden med skolen, sa hun først at det var en yngre elev som hadde kommet med bemerkningen. Først flere måneder senere endret mor historien, og hevdet det var en av Angelicas tidligere venninner som kom med badedrakt-kommentaren. Nye "dramatiserende" detaljer var lagt til det som først ble fortalt.

Vinje og Tangen systematiserte det vi hadde av informasjon fra ulike kilder og teamet organiserte disse i delprosjekter. Hensikten med delprosjektene var å isolere enkeltproblemstillinger og søke å belyse disse fra ulike sider, slik at disse senere kunne settes sammen til en historie fortalt med flere stemmer.

Resultatet av jobbingen med prosjektene var at flere gode historier og elementer ble forkastet, for eksempel fordi vi ikke kunne underbygge dem med flere kilder eller fordi å gå videre med dem innebar at vi måtte blåse identiteten til kilder utover de kretser foreldrene selv var bekvem med visste. På denne måten kunne vi også skape mer utfyllende bilder av enkeltepisodes som flere hadde omtalt hver for seg.

Da delprosjektene var jobbet ut, skrev Vinje og Tangen et første utkast. Dette ble så sendt over til foreldrene som lovet. Vi kunne forvente en sterk reaksjon som innebar alt annet en godkjenning: De hadde rippet opp i vonde minner, de hadde utfordret sitt eget ønske om å være mest mulig anonyme i nærmiljøet, og nå fikk de lese det de opplevde så sterkt på kropp og sjel i andre skribenters orddrakt.

Den første reaksjonen fra foreldrene tilsa nærmest at samarbeidet hadde strandet. Tilbakemeldingen var at dette var alt annet enn hva de hadde sett for seg og at dette ikke var noe de kunne stå inne for. Situasjonen var for såvidt kritisk. Selv om vi hadde godt med andre kilder, var foreldrene og Angelicas venninner svært viktige for å dokumentere datidens oppvekst i akkurat dette nabolaget i Lommedalen.

Så hvordan få prosessen på veien igjen?

Vi tok igjen kontakt med foreldrene og anerkjente deres sterke reaksjon. Vi ba så om hjelp til å finne hva som var feil, hva som ga et uriktig bilde, hva de ikke kunne stå inne for. Dette ble innledningen til en overraskende prosess.

Ikke bare kom samarbeidet i gang igjen. Det viste seg også at flere av foreldrene var svært flinke til å presentere nyanser og komplettere bildet, de ga gode analyser og gjennom klare utsagn overgikk de ofte journalistenes evne til å referere situasjoner og hendelser. I tillegg hadde enkelte av foreldrene så god oversikt over datoer, begivenheter og utviklingstrekk og kunne dokumentere dette med utskrifter, opptegnelser og krysshenvisninger til andre begivenheter.

I sum fremsto foreldrenes historie om Angelicas oppvekstvilkår som konsistente og veldokumenterte i all sin normalitet og fravær av ytre dramatikk - som for eksempel opprivende mobbeepisoder eller konflikter venninnene imellom.

Opplysninger om observasjoner og begivenheter blant Angelica Heggelunds venninner ga oss også grunnlag for å etterspørre ytterligere dokumentasjon fra skoler og andre offentlige instanser. Slik bidro langvarig oppbygging av tillit til å gi viktig informasjon fra offentlige kilder - og motsatt. Utfordringen var at vi nå hadde svært mye stoff som var underbygget og sjekket og støttet av flere kilder uavhengig av hverandre - men i all hovedsak ganske fritt for dramatikk. Det vi satt på var beskrivelse av normalitet i Lommedalen i Bærum som svært mange kan kjenne seg igjen i. Men den forklarte ikke foranledningen til mors ryktespredning i lokalsamfunn og riksmediene.

Likevel valgte vi å bruke historien om et tilsynelatende idyllisk forstadsliv i Bærum for å vise at det var vanskelig å få plass til langvarig, grov mobbing og utestengning i det bildet av samtiden som foreldrene - og Camilla Heggelund indirekte gjennom dokumentert kontakt med skolen og de andre foreldrene - tegnet.

I stedet kom vi på sporet av en annen side av Camilla Heggelund enn den hun selv hadde presentert, som den som forgjeves hadde søkt hjelp hos alle hjelpeinstanser. Det mest oppsiktsvekkende i så måte var en instruks Camilla Heggelund hadde presentert for ungdomsskolen der Angelica skulle begynne, og der Angelicas mor søkte å få bestemme over hvilke elever som skulle få gå i hvilke klasser, hvem som skulle ha klasserom hvor og hvem som skulle ha hvilke fag - krav som i ikke ubetydelig grad viste seg å bli imøtekommet fra skolens side. Hyppig bytte av behandlere i helsevesen "som ikke ville høre" kom også frem. Mor uttrykte forakt for fagetatene i flere sammenhenger.

Budstikkas reportasje er basert på informasjon fra mor og forsvarer siden tidlig i januar, samt om lag 25 andre relevante kilder. Ikke alle er direkte referert i reportasjen; det finnes spesielt skriftlige kilder, men også muntlige, som støtter opp om fortellerstemmenes fremstilling. Påstander fra muntlige kilder som ikke støttes av annen dokumentasjon, er fjernet fra manus før publisering.

De lærdommer hva angår et mønster i voksen adferd som tydelig steg frem for journalistene av sakens etterprøvbare dokumentasjon, reiste presseetiske spørsmål. Disse vil vi komme tilbake til under punktet om etiske vurderinger.

Den kanskje mest sentrale kilden i saken, mor Camilla Heggelund, ønsket ikke å stille til intervju. Reporter Vinje hadde riktignok kontakt med mor i en lengre periode i forkant - i hovedsak via digital kommunikasjon. Vinje og den siktede moren hadde et møte ansikt til ansikt i april 2016. Møtet var ikke et intervju, men en uforpliktende samtale der hensikten var å vite hvem den andre var. Vinje og Heggelund holdt siden jevn kontakt på messenger. Siden Heggelund aldri ønsket å medvirke til noen form for reportasje har vi heller ikke brukt noen av hennes uttalelser og påstander som fremkommer i disse meldingene i reportasjen.

Da Heggelund siden ble forelagt påstander i Budstikkas dokument som brøt med egen virkelighetsbeskrivelse, valgte hun via sin forsvarer å avstå fra imøtegåelse av samtlige punkter.

En nøkkelkilde vi ikke klarte å spore opp var Angelicas far. Vi fant navnet hans i fødselsannonsen det tidligere paret hadde sendt til Budstikka, høsten 2002. Overfor

bekjente har Camilla Heggelund hevdet at han var voldelig, at hun og datteren måtte flykte fra ham og at hun bodde på hemmelig adresse. Flere foreldre fant forklaring på hennes tidvis uvanlige adferd i denne historien.

Vi ønsket følgelig å snakke med ham, blant annet i et forsøk på å bekrefte/avkrefte påstanden. Det eneste vi visste var at han het Vladislav Yaroshenko, og at han var bosatt i den amerikanske delstaten Mississippi på tidspunktet Angelica ble født. Vi visste ikke hvordan han så ut eller hvor han er bosatt i dag. Vi forsøkte å spore ham opp via Facebook og amerikanske opplysningstjenester uten å lykkes.

7. ETISKE VURDERINGER

Vi brukte Vær varsom plakaten som rettesnor og veileder.

Saken reiste en rekke etiske problemstillinger. Det viktigste var hensynet til verdighet i omtale av det avdøde barnet, og dernest hensynet til den tiltalte mor og hennes familie et halvt år før rettssak - ettersom publiseringen ville korrigere mors langvarige fremstilling av virkeligheten i offentligheten.

Førstnevnte var både tiltalt og offer i saken, mens Angelicas tidligere venninner indirekte hadde fått skylden for at 13-åringen pådro seg spiseforstyrrelser.

Tilstrekkelig balanse var helt avgjørende for at vi ikke skulle gå i samme felle som mediene reportasjen kritiserer. Derfor søkte vi et bredest mulig kildetilfang. Vi jobbet iherdig med å lete frem kilder som ville tale til mors fordel på trykk, like iherdig som vi jobbet for å få foreldrene til Angelicas tidligere venninner i tale. Budstikkas "etiske metoderapport" til PFU (etter klage fra mor med støttespiller) levert i desember 2016 er på hele 24 sider.

Avisen har benyttet mer enn 25 kilder (se egen liste), og gjennomførte dobbeltsjekk av alle publiserte opplysninger. Kravet om at alle påstander fra sakens fortellerstemmer skulle kunne verifiseres i annen dokumentasjon medførte at en rekke opplysninger ble tatt ut av saken forut for publisering.

Å drive kritisk journalistikk rundt et begrep som mobbing krever særlig aktsomhet. Overfor utenforstående er det like lett å anklage noen for mobbing som det er å benekte at mobbing har skjedd. I denne konkrete saken var imidlertid datiden usedvanlig godt dokumentert. I andre mobbesaker pleier Budstikka og øvrig norsk

presse å se hen til Fylkesmannens vurderinger, da de er formelt tilsynsorgan i mobbesaker. I arbeidet med dokumentaren ble fylkesmannens vurderinger vektlagt.

Den tette dialogen med foreldrene satte vår journalistiske integritet på prøve. Deres stemme var avgjørende for å belyse hvordan deres barn hadde opplevd å bli stemplet som syndebukker og av flere gjort ansvarlige for en tidligere venninnes dødsfall. Utfordringen ble forsterket av at disse måtte være anonyme av hensyn til barna. Vi hadde som bærende prinsipp at alle hendelser som skulle gjengis i saken kunne dokumenteres/bekreftes av skriftlige og/eller åpne kilder.

Redaksjonen diskuterte derfor presentasjon inngående opp mot VVP. 4.1, før publisering. Spesielt fordi dokumentasjon av en gradvis utvikling over mange år fordret en lengde på teksten. Redaksjonen diskuterte åpent om saken gikk for mye inn på hvordan mor opptrer.

Tenåringer har også ytringsfrihet. Avgjørelsen om publisering av reportasjen er grundig gått gjennom med nøyaktig de individer det gjelder, på forhånd og i ettertid. Barn som nå er 14 år har lest manus, før publisering. Det er i henhold til FNs barnekonvensjon stor forskjell på å være 7 og 14, hva angår avgjørelser som angår en selv. Barna leste manus sammen med sine foreldre. Det var tøft, men familiene uttrykker stor og varig lettelse over publiseringen i ettertid. Budstikka har selvsagt også gjort et selvstendig skjønns etter langvarig kontakt med familiene. Familiene er uttalt fornøyd med måten saken er publisert på, og de ønsket og helt annerledes debatter som har kommet i kjølvannet (avvergeplikten, tabuer, netthets, mediekritikk).

Budstikka vil mene at redaksjonen så godt man har kunnet i hele perioden fra 4. januar til 19. november 2016 har forsøkt å utvise omtanke også for tiltalte og hennes familie; men ofte på måter som selvsagt ikke er åpenbare for dem som ikke jobber i redaksjonen. For dette handler jo mest om hva man ikke gjør, og ikke hva leseren ser. Ellers stoler Budstikka på at sakens mange krevende, etiske problemstillinger vil bli grundig belyst i PFU den 28.02.17. Budstikkas redaktør redegjorde for redaksjonens tenkning omkring etikk og metode også i OR-debatten som kan sees her: <https://livestream.com/accounts/3722443/events/6866515>

8. PRESENTASJON

Egen layout-ansvarlig:

Sjefredaktør satte den redaktør i kollegiet med lengst fartstid og erfaring som lay out- og presentasjons-ansvarlig for dokumentet uken før publisering. Med spesiell tanke for at

virkemidlene i presentasjonen forsøksvis skulle være både forståelige, «dempede» og faglig begrunnet.

Ekstern ekspertise

Budstikkas redaktør innhentet etiske og juridiske vurderinger og synspunkt fra andre relevante fagpersoner i og utenfor avishuset, før publisering.

Vær varsom

Budstikka har søkt å bruke VVP som en nyttig veileder i arbeidet, og publisert en sak som korrigerende fremstilling i offentligheten så tett opp til presseskikkens idealer som redaksjonen maktet. Fordi redaksjonen godt forsto at dette ville være en kontroversiell publisering, er arbeidet det mest gjennomtenkte, gjennomarbeidede og gjennomdiskuterte arbeid redaksjonen har presentert sine lesere på svært lenge.

Det endelige manus som ble publisert 19. november er omskrevet flere ganger før publisering. Både av hensyn til partene som omtales, men også utfra en vurdering av hva som blir «for tungt» og «for mye». [Den signerte artikkel fra sjefredaktør på side 2-3 utgivelsesdagen beskriver hvorfor Budstikka mener saken har stor offentlig interesse og gis bred plass den dagen.](#)

9. KONSEKVENSER AV SAKEN

Redaktør-debatt:

Saken er viktig fordi den viser hvordan mediedekning uten tilstrekkelig forbehold kan skape nye ofre i en allerede tragisk sak.

Reportasjen har resultert i egen debatt på Høgskolen i Oslo og Akershus 16.januar 2017, på initiativ av Norsk redaktørforening. Der tas «oppvasken» for norske redaktører etter denne saken:

Hvor langt kan mediene gå i å tale enkeltpersoners sak på bekostning av andre? Er pressen varsomme nok i omtalen av barn? Hva skjer når journalistikken ikke tar tilstrekkelig forbehold? Og hvor stort ansvar har mediene for at helheten kommer fram? I panelet sitter Budstikkas sjefredaktør Kjersti Sortland, forfatter Jon Gangdal, nyhetsdirektør i TV2, Karianne Solbrække, etikkredaktør i NRK, Per Arne Kalbakk, mediekommentator Bernt Olufsen og fagansvarlig i Unicef, Kristin Oudmayer.

SKUP-konferansen:

Arrangørene for Norges største samling for undersøkende journalistikk, SKUP-konferansen, har invitert Budstikka til en planlagt debatt om barn i mediene i april.

PFU-behandling:

Saken er også klaget inn til Pressens Faglige Utvalg (PFU), hvilket vil bidra til ytterligere drøftning rundt problemstillingene saken reiser.

Politisk debatt:

Med henvisning til Budstikkas reportasje tok Torleiv Ole Rognum, rettsmedisiner, Krf-politiker og leder av helse- og omsorgskomiteen i Asker kommune, til orde for i et innlegg 21. november forslag om en nullvisjon for omsorgssvikt og mishandling av barn. I et leserinnlegg 21. november påpekte han blant annet hvordan avvergeplikten må styrkes overfor taushetsplikten.

I en nyhetsartikkel 14. januar 2017 tok barnevernsjefen i Bærum, Børge Tomter til orde for en statlig fullmakt som gir tjenesten adgang til å følge opp saker i andre kommuner. I Budstikkas reportasje dokumenterte vi hvordan mor ved hjelp av hyppige flyttinger unndro seg barneverntjenestens oppmerksomhet. Budstikka støttet forslaget på lederplass.

10. KILDELISTE

Saken er basert på intervjuer med:

Foreldrepar til Angelicas venninner fra Gullhaug skole, Ane Hauge rektor på Gullhaug skole, Kathrine Lohre, rektor på Levre skole (rektor på Lesterud skole i samtiden), Gretha Storevik, rektor på Mølladammen skole, Siv Herikstad, skolesjef i Bærum, Knut Grønvik, sogneprest i Lommedalen, Børge Tomter, barnevernssjef i Bærum kommune, Karianne Solbrække, nyhetsdirektør i TV2, Hanne Taalesen, redaksjonssjef for TV2s innenriksavdeling i Oslo, Inger Halvorsen, overlege og anoreksi-ekspert, Øyvind Kvello, Professor og ekspert på det norske barnevernet, Politi og påtalemyndighet, samt AMK-sentralen.

Saken er basert på følgende dokumenter:

Fylkesmannens tilsynsrapport av skolene i Bærum (der Angelica var elev), Fylkesmannens tilsynsrapport av barnevernet i Bærum, utskrifter av e-poster og tekstmeldinger mellom Camilla Heggelund, foreldre og skole, Camilla Heggelunds brev til Mølladammen skole våren 2016, Camilla Heggelunds brev til Fylkesmannen høsten 2016